

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

ANBEFALEDE VILDTAFVÆRGEMIDLER

MILJØMINISTERIET
NATURSTYRELSEN
2023

Katalog over anbefalede vildtafværgemidler i forbindelse med forebyggelse af omfattende skader og gener forvoldt af vildt

Naturstyrelsen modtager hvert år et stadigt stigende antal henvendelser fra borgere, som blandt andet oplever markskader, gener eller smittefare på grund af vildt. Dette katalog er udarbejdet med henblik på, at komme med konkrete forslag til, hvordan nogle af disse problemer kan afværges eller reduceres til et acceptabelt niveau. Forslagene retter sig hovedsageligt til skader forvoldt på landbrugsjorder.

Regulering af skadevoldende vildt og brug af vildtafværgemidler

Vildt kan udelukkende reguleres, ”*hvis der ikke findes anden tilfredsstillende løsning*”, jf. bekendtgørelsens §2. Med andre ord er det en forudsætning for, at der kan ske regulering af en given vildtart, at problemet søges løst på anden måde end ved regulering, såfremt det er muligt. I de fleste tilfælde kræver dette tilladelse fra Naturstyrelsen. Tilladelse til regulering af skadevoldende vildt kan søges via Miljøstyrelsens hjemmeside – [læs mere her](#). Retningslinjerne for regulering af skadevoldende vildt er fastsat i [bekendtgørelse om vildtskader](#).

I de fleste tilfælde stilles der krav om opsætning af synlige afværgemidler eller forsøg på, at hindre vildtets adgang til arealet, inden regulering kan komme på tale. Det gælder fx ved situationer, hvor der er tale om omfattende skader på afgrøder eller husdyrhold.

Du vil i forbindelse med ansøgning om tilladelse til regulering af skadevoldende vildt blive bedt om at bekræfte en række forudsætninger for din ansøgning, herunder om afværgemidler er anvendt, hvor det er relevant. Du skal ligeledes bekræfte en tro- og loveerklæring på, at oplysningerne er korrekte. En eventuel tilladelse vil udelukkende være gyldig, såfremt forudsætningerne for tilladelsen er opfyldte. Naturstyrelsen udfører kontrol af tilladelser, med henblik på at kontrollere om forudsætninger og vilkår i tilladelserne er overholdt. Kontrol af opsatte vildtafværgemidler tager udgangspunkt i kriterierne i dette katalog.

Der findes mange typer af afværgeforanstaltninger og kreative løsninger, som fungerer godt afhængigt af situation og vildtart. Generelt er afværgemidlerne mest effektive, hvis der anvendes flere forskellige typer af afværgemidler på arealet og hvis de jævnligt flyttes, så vildtet ikke vænner sig til dem. Der stilles som minimum krav om brug af én eller flere typer af de nedenfor nævnte synlige vildtafværgemidler. Ved et eventuelt kontrolbesøg vil det blandt andet være de synlige afværgemidler, der er genstand for kontrollen. For at opnå en bedre virkning af afværgeforanstaltningerne er det en god idé, at benytte de supplerende tiltag.

Oversigt over anbefalede vildtafværgemidler

	Hjortevildt	Rovpattedyr	Gæs, Ringduer og Råger	Øvrige fuglearter
Synlige vildtafværgemidler				
- Fugleskræmsler	X	X	X	X
- Silhuetfigurer	X	X	X	X
- Stokke med poser/ strimler/kasser/flag m.m.	X	X	X	X
- Oppustelig hyler	X	X	X	X
- Høgedrage			X	X
- Lygter, spejle, reflekser m.m.	X	X		
- Gaskanon*	X		X	
- Lydanlæg	X	X		
- Elhegn	X	X		
- Faste vildthejn	X			
Supplerende tiltag				
- Skræmmeskud*	X	X	X	X
- Håndholdt laser*			X	X
- Radioer o. lign.	X	X		
- Afklippet hår (duft af menneske)	X	X		
- Duftstoffer (Fx hjortetaksolie)	X	X		
- Bortskræmning med hund	X			
- Aflastningsmarker	X		X	
* Der kan gælde anden lovgivning på området, fx vedrørende støjgivende redskaber. Vis hensyn til naboer og eventuelle ynglende eller rastende fugle i nærområdet, særligt i nærheden af Natura 2000 områder eller vildtreservater.				

Eksempler på særlige situationer, som kræver særlig rådgivning*
- Dambrug
- Høsehold
- Hold af frilandsgrise
- Læmmende får på marken
- Produktionshaller, fx til fødevarer
- Tæge i byer med ynglende måger
- Råger i rågekolonier
- Faststående fiskeredskaber
- Juletræer
*I disse situationer kræves der ofte lokalitetsbestemte løsninger. Kontakt din lokale vildtkonsulent for nærmere rådgivning og information. Find kontaktoplysninger på Naturstyrelsens hjemmeside .

Beskrivelse og retningslinjer for synlige vildtafværgemidler

Antal

Det er vanskeligt at sætte et minimumskrav for opsætning af vildtafværgemidler, men erfaringer viser, at færre end 1 afværgemiddel pr. 1-5 ha sjældent har den ønskede effekt.

Placering

Vildtafværgemidler skal opsættes på det skadesramte område, samt fordeles jævnt over resten af marken.

Vildtafværgemidlerne skal være synlige over afgrøden.

Forskellige synlige afværgemidler kan opstilles sammen på marken, med henblik på at øge effekten.

Udseende

Vildtafværgemidlerne har bedre effekt såfremt de har en kontrastfarve i fht. afgrøden og omgivelserne.

Fugleskræmsel

Et fugleskræmsel er en lavpraktisk løsning, der har til hensigt at efterligne en person på arealet. De fleste vildtarter har en naturlig frygt for mennesker og vil holde afstand til fugleskræmslet, så længe de er overbeviste om, at det er et rigtigt menneske.

Et fugleskræmsel kan konstrueres af et skellet bestående af træ (et kors) eller mannequin, som forsynes med beklædning, så det ligner et menneske.

Figuren kan eventuelt forsynes med en spand i hånden, et attrap-gevær, et flag, eller andet, som blaftrer i vinden. For maksimal effekt bør figuren flyttes med jævne mellemrum. Det kan også være en fordel at udskifte en beklædning, fx med en trafikvest eller en ny genstand i hånden, så vildtet ikke vender sig til den, hvorved den mister sin effekt.

Til hjortevildt kan der med fordel suppleres med menneskehår, deodorant eller anden menneskerelateret duft

Dimensioner:

Skal minimum have størrelse som en voksen person, 150-200 cm høj.

Silhuetfigurer

Silhuetfigurer kan efterligne omridset af et dyr eller et menneske, som vildtet er bange for, fx en hund. Opsætning af en silhuet af springende hund er især effektive mod gæs og andre fugle. Figurerne kan med fordel skæres ud i vandfast krydsfiner og sprøjtemales. Figurerne har god virkning, især hvis de opsættes så de kan rotere frit i vinden, men skal som de fleste andre skræmmemidler flyttes med jævne mellemrum for maksimal effekt.

Dimensioner:

Skal minimum være i størrelsesforhold 1:1 i fht. den afbillede skikkelse, men gerne overdimensioneret for bedre synlighed.

Stokke med poser/strimler/kasser/flag m.m.

Stokke med poser/strimler/kasser er en hurtig løsning, der kan fremstilles af forskellige typer stokke eller hegnspinde monteret med et let materiale, der støjer eller glimter når det påvirkes af vinden. Midlet har god virkning på pludseligt opståede problemer, men skal som alle andre synlige vildtafværgemidler flyttes med jævne mellemrum og opsættes tæt for maksimal effekt. Skal virkningen være optimal skal de helst opstilles ca. 50 m fra hinanden.

Materiale:

Skal fremstilles i et holdbart materiale og den bevægelige del skal være hævet fra jorden for bedst at kunne påvirkes af vinden.

Oppustelig hylér

Fugleskræmslet "Hyleren" er et elektronisk fugleskræmsel styret af en fotocelle. Hyleren har vist sig at være meget effektiv til at skræmme flere vildtarter bort. Hyleren er typisk en orangefarvet figur, der blæses op med luft, og samtidig udstødes en høj, hylende sirenellyd, hvorefter figuren synker sammen igen. Dette sker med bestemte mellemrum. Om natten kan en indvendig lampe eventuelt oplyse skræmmemanden.

Hyleren har en god virkning, men skal flyttes ofte. Alle hylerens muligheder skal anvendes: med og uden lyd, med og uden lys, og i skiftende intervaller.

Høgedrage

Høgedragen der dykker og stiger i vinden. Er god mod fuglevildt ved afgrøder, bynære områder, juletræsplantager, minkfarme og hustage.

Høgedragen placeres på stang som kan bøjes i vinden. Som alle andre synlige skræmmemidler skal høgedragen flyttes med jævne mellemrum og op opsættes tæt for maksimal effekt. Pas på at dragen ikke fanges rundt om stangen.

Lys, spejle, reflekser m.m.

Der findes mange typer vildtafværgemidler der udsender lys eller reflektere dette ved brug af spejle eller reflekser, designet til at reflektere lyset.

Skræmmemidlerne kan være elektrisk drevet eller skal sættes frit, så vinden kan tage fat, og dreje dem.

Som andre synlige skræmmemidler skal der opsættes mange og flyttes jævnligt, for at bevare deres effekt.

Gaskanon

En gaskanon, der indstilles til at afgive skud med mellemrum, kan kortvarigt være et effektivt skræmmemiddel.

Gaskanon, virker på fuglevildt og delvist på hjortevildt, men vildtet har desværre en ret hurtig tilvænning og giver ofte anledning til støjgener med klagehenvendelser fra borgere til følge. Der kan være regler der begrænser brugen af gaskanon.

Gaskanon bør derfor altid anvendes med omtanke og i kombination med andre synlige vildtafværgemidler.

Lydanlæg

Et lydanlæg kan indstilles til at afgive lyd med mellemrum, kan kortvarigt være et effektivt skræmmemiddel. Lyden disse anlæg afgiver, vil ofte være skræmmelyd der er specifik for enkelte arter, f.eks. angstskrig fra grågæs.

Lydanlæg, virker effektivt på hjortevildt og rovpattedyr i de mørke timer af døgnet og i en vis grad på fuglevildt i dagtimerne, hvis der afgives høje pludselige lyde.

Lydanlæg bør anvendes med omtanke, af hensyn til naboer, og i kombination med andre synlige vildtafværgemidler. Der kan være andre regler der begrænser brugen af lydanlæg.

Midlertidigt elhegn

Et midlertidigt elhegn kan være særligt effektivt mod hjortevildt, der gør skade på afgrøder samt mod rovpattedyr ved husdyrhold.

Hegnet sættes op rundt om marken/dyreholdet og tilsluttes en spændingsgiver. Synlige hegnstyper foretrækkes, som fx hvide strømførende bånd. Hegnet kan eventuelt suppleres med strimler af minebånd, som hænges på tråden, pr. 25 meter hegnslinje.

Hegnet bør bestå af flere strømførende tråde, som forhindrer passage af den pågældende vildtart, der forvolder skaden. Udformning af hegnet tilpasses efter den givne vildtart.

Faste vildtheqn

Faste vildtheqn kan være særligt effektive mod hjortevildt, der gør skade på afgrøder, planteskoler, juletræer eller skov. Mod større hjortevildtarter, som fx kronvildt, bør hegnet være minimum 160-180 cm højt.

Faste vildtheqn kan bestå af maskehegn, eventuelt suppleret med en strømførende overtråd, eller 4-5 eltråde jævnt fordelt i hele højden.

Hegnet skal som minimum opsættes langs den side af marken, hvor hjortevildtet formodes at komme fra og det skal suppleres med øvrige afværgemidler i enderne, fx midlertidige elhegn.

Se en video om brug af hegn under punktet ”Rådgivning og forebyggelse” på denne hjemmeside: <https://mst.dk/friluftsliv/jagt/skadevoldende-vildt/>

Beskrivelse af supplerende tiltag

Supplerende tiltag kan anvendes som supplement til de synlige vildtafværgemidler for at opnå en større og længerevarende bortskræmmende effekt, men kan IKKE træde i stedet. Tiltagene fungerer som yderligere aktiv bortskræmning ved at tilføje lyd, lys, lugt eller lignende til de synlige vildtafværgemidler.

Skræmmeskud

Kan være skræmmeskud fra jagtgevær, jagtriffel eller signalpistol. Sidstnævnte har den fordel, at nogle typer af signalpistoler kan kaste en ”knaldgranat” eller lys i retning af vildtet man ønsker at bortskræmme. Skræmmeskud er effektiv til at bortskræmme fugle- og hjortevildt. Især gæs, svaner og kronvildt når disse optræder i store flokke og rudler.

Ulempen ved skræmmeskud er, som gaskanonen, støjgener for omgivelserne og det ikke skadevoldende vildt.

Derudover kræver midlerne jagttegn eller våbentilladelse for at må besiddes og anvendes.

Håndholdt laser

I støjfølsomme områder kan der med fordel anvendes moderne håndholdte lasere fremstillet til bortskræmning af især gæs og kragefugle. Laseren skal anvendes ved at lyse på jorden nær vildtet man ønsker at skræmme og langsomt bevæge den rundt på jorden. Dette skaber utryghed i flokken der vil få flokken til at fortrække fra marken.

Fordelen ved laseren er den lange rækkevidde og i modsætning til andre vildtafværgemidler forstyrrer den omgivelserne meget lidt, da den anvendes kortvarigt og uden støj.

Radioer o. lign.

Radioer kan være effektive afværgemidler mod pattedyr i døgnets mørke timer, særligt ved husdyrhold, som fx hønsegårde, eller på marker som supplement til synlige afværgemidler.

Pattedyr forbinder lydende i radioen med menneskelig aktivitet.

Afklippet hår (lugt af menneske)

Effekten af de synlige afværgemidler kan styrkes ved at tilføje duft af mennesker, som fx poser med afklippet hår eller tøj, som har været båret af mennesker. Udskift fx en beklædningsgenstand på et fugleskræmsel med en trøje, som har været brugt til sport, eller en pose med hår fra den lokale frisør.

Pattedyr forbinder lugten med menneskelig aktivitet.

Duftstoffer (fx hjortetakolie)

Der findes en række produkter på markedet, som er produceret med henblik på at bortskræmme vildt. Det kan fx være smøremidler til topskud på træer eller andre ildelugtende produkter. I den lavpraktiske ende har flere meldt om gode erfaringer med smørsyre eller hjortetakolie, som er smurt på et stykke stof, ophængt langs kanten af marker.

Bortskræmning med hund

Aktiv bortskræmning, fx ved brug af hund kan være særdeles effektivt, men tidskrævende. Det kan anbefales at færdes med hunde rundt om det skadesramte areal, hvor færdslen og færtten af hund og menneske kan være med til at holde vildtet fra marken.

Ved bortskræmning af hjortevildt bør man ikke benytte hunde, som bider eller kan indhente vildtet. Vær særligt opmærksom omkring yngletiden.

Aflastningsarealer

Hvor hjortevildtet gør skade på markafgrøder, kan der med fordel etableres aflastningsarealer i overgangszonen imellem marken og arealet dyrene kommer fra. Arealet kan gøres mere attraktivt ved udsåning af f.eks. gæs, rød- og hvidkløver, lucerne og cikorie. Aflastningsarealer udgør et godt supplement til et hegn opsat imellem afgrøden og aflastningsarealet.

